

implementation of distance learning, has regulated the scientific and methodological, psychological, pedagogical, educational, system technical support of this process, has outlined the range of the participants of the process, their rights and responsibilities.

The basis of the organizational structure and the appropriate support has become the established Distance Learning Center, the staff of which includes the experts responsible for the technical component of distance learning, for the training and methodological support base. The Distance Learning Center is responsible to solve the issues of planning, organization and introduction of teaching and learning activities of the students using distance learning technologies, coordination of the activity of the faculties and departments in this area.

Training of the staff through training and extension on the questions concerning mastering the distance learning technologies is organized by means of training in the leading national educational institutions and using the resources of the Distance Learning Center of DSPU.

Technical infrastructure is represented by the set of the following elements: hardware, software, broadband Internet, multimedia labs.

The learning content is structured by the components: lectures with the expanded thematic plan; glossary; guidelines for assignments; entry tests and control tests; links to educational materials on the Internet and electronic libraries; electronic versions of teaching aids; terms and schedule of passing the distance course.

The system of the effective feedback and control allows responding quickly to the identified deficiencies in the organization of distance education in DSPU.

Keywords: a higher educational institution; an educational content; organizational structure; remote training; the personnel.

Рецензенти

Омельченко С. О. – д. пед. н., проф.,
Нечволод М. К. – д. фіз.-мат. наук, проф.

Стаття надійшла до редакції 06.03.2015

Прийнято до друку 26.03.2015

УДК 378.03(045)

А. В. Осіпцов

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ТА СОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ЗАГАЛЬНО- ЛЮДСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Надається аналіз позицій науковців з означеного феномену «загальнолюдські цінності», їх типологія та класифікація; акцентується увага на формуванні загальнолюдських цінностей у студентів вищих навчальних закладів. Викладена модель класифікації цінностей, та її взаємозв'язок з соціальними детермінантами розвитку у формі потреб суспільства яка дозволяє дійти висновку, що феномен цінностей людського буття є важливою частиною цілісного прояву феномену культури, яка розглядається як комплекс матеріальних, виробничих, політичних, морально-етичних, правових, духовно-естетичних досягнень особистості.

Ключові слова: гармонійний розвиток; загальнолюдські цінності; психолого-педагогічні фактори; самореалізація; соціалізація; соціальна цінність.

Вступ. У міжнародному і національному просторі якість освіти є інтегративною категорією, що за своєю сутністю віддзеркалює різні аспекти соціального розвитку сучасної України: історичні, філософські, політичні, педагогічні, духовно-естетичні, морально-етичні, правові, демографічні, економічні й інші. Саме ця соціально-культурологічна ситуація, аксіологічні проблеми національної системи освіти актуалізують необхідність системного вивчення науково-методологічної бази означеної проблеми та концептуальної розробки виховання загально-

людських цінностей особистості, на засадах яких у всіх її ланках формується гармонійно розвинена особистість сучасної молоді.

Вищезазначена проблема нашого наукового дослідження є складовою комплексної програми «Духовний та пізнавальний розвиток особистості», що розробляється в межах наукової діяльності Маріупольського державного університету, та програми науково-дослідної роботи Інституту духовного розвитку людини Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля «Духовність особистості: методологія, теорія і прак-

тика». Аналіз літературних джерел з проблеми виховання загальнолюдських цінностей дозволяє встановити, що загальнолюдські цінності є комплексом понять, що входять в систему філософського вчення про людину, яке в якості найважливішого предмета аксіологічного дослідження розглядає особистість, закономірності її гармонійного розвитку та соціально-ціннісної самореалізації. Синергетичний аналіз філософсько-культурологічної, психолого-педагогічної літератури з проблеми дослідження дозволив нам констатувати, що такі вчені, як А. Асмолов, І. Бех, С. Головаха, М. Гончаренко, А. Деркач, І. Карпенко, М. Роганова, Г. Шевченко, зробили значний внесок у вивчення, обґрунтування категоріального апарату теорії цінностей, яка повинна була відповідати на аксіологічні питання генези цінностей, їх взаємозв'язку, обумовленості їх розвитку та виховання соціальними, культурологічними, особистісними, психологічними та педагогічними факторами. Аналіз останніх наукових джерел з вищезазначеної проблеми дослідження, соціально-педагогічні спостереження в галузі вищої професійної освіти України дозволили нам констатувати, що в умовах сьогодення необхідно зосередити значну увагу на вихованні загальних людських цінностей особистості студентів.

Метою статті є проведення аналізу сучасних теоретичних обґрунтувань та методологічних основ проблеми виховання загальнолюдських цінностей особистості у студентської молоді, вивчити та систематизувати культурні детермінанти, закономірності, психолого-педагогічні умови процесу виховання загальнолюдських цінностей особистості у сучасної молоді України. Проведення дослідження забезпечувало використання таких сучасних **методів**: аналізу, синтезу, узагальнення, порівняння даних спеціальної науково-методичної літератури з метою визначення когнітивних, аксіологічних, праксіологічних та мотиваційно-потребнісних, соціально-культурних та особистісних детермінант соціально-ціннісних орієнтацій, потреб у вихованні загальнолюдських цінностей особистості у студентської молоді.

Особливості психолого-педагогічних та соціальних аспектів формування загальнолюдських цінностей студентів вищих навчальних закладів. Основними детермінантами розвитку загальнолюдських цінностей, їх структурності та ієрархії є радикальні соціальні зміни в історико-культурному розвитку суспільства, що включають трансформацію його соціальних, економічних, культурних, морально-етичних потреб. У зв'язку з цим, ці ціннісні ієрархії в загальнолюдських цінностях є об'єктом і предметом гносеологічного інтересу представників різних наукових дисциплін, які за аргументованим переконанням А. Маслоу (Маслоу А., 1999), І. Карпенко (Карпенко І., 2004), Л. Сохань (Сохань Л., 2010), Г. Шевченко (Формування духовної культури, 2006), В. Франкла (Франкл В., 1990), включа-

ють філософію, історію, культурологію, соціологію, педагогіку та психологію. Досить великий арсенал загальнолюдських цінностей вимагає від нас системного аналізу та упорядкування їх основних складових. У контексті нашого дослідження, за думкою І. Карпенко, особливої гносеологічної актуальності набувають питання трансформації феноменів «цінність», «загальнолюдські цінності», «культура» в умовах сучасного інформаційного суспільства (Карпенко І., 2004). Розглядаючи цю аксіологічну проблему в філософсько-культурологічному дискурсі, автор наголошує на тому, що феномени «цінність», «загальнолюдська цінність» та «культура особистості і суспільства» утворюють особливу «соціальну цінність», яка в процесі виховання набирає статусу визначального фактору формування особистості (Карпенко І., 2004, с. 4). Автор цього аксіологічного виміру процесів комплементарної інтеграції вищезначених феноменів в соціальній практиці людини переконливо доводить, що наявність конструктивної властивості в загальнолюдських цінностях (добро, істина, краса, єдність, ціннісна сутність людини, світогляд, інформація, благо, право, суспільство тощо) є духовно-моральним підґрунтям утворення в процесі виховання нових (відповідних історичному розвитку суспільства) цінностей людини, імплантованих в культуру особистості та суспільства (Карпенко І., 2004, с. 5).

Певний сенс у філософському дискурсі питань співвідношення категорій «цінність», «загальнолюдські цінності», «культура особистості та суспільства» має наукова робота Д. Попової (Попова Д., 2002), яка на основі положень аксіологічної теорії довела каузальний тип взаємозв'язку вищезначених понять як факторів продуктивного виховання особистості. Вчена переконливо доводить, що встановлений тип взаємозв'язку філософських, культурологічних, соціальних, педагогічних характеристик категорій «цінність», «загальнолюдські цінності» (чесність, справедливість, толерантність, соціальна відповідальність, цінність іншої людини, бережне ставлення до оточуючого світу тощо), «культура особистості та суспільства» дозволяє проєктивно створити соціально-педагогічні умови їх ефективного формування. Саме такий підхід до аналізу феномену «цінність», який детермінується особистісно-соціальними та культурно-логічними факторами, дозволив нам дійти висновку, що кожна людина має свою систему цінностей, які характеризують її як особистість (домінуючи та похідні цінності). Індивідуальність однієї людини характеризується проявом таких домінуючих цінностей, як праця, психосоматичне здоров'я, мистецтво, творчість, а для іншої – це сім'я, колектив, освіта, пізнавальна діяльність (Попова Д., 2002).

В низці відомих досліджень та в практиці формування загальнолюдських цінностей їх системне упорядкування, за переконанням В. Бездухова

(Бездухов В., 2008), І. Беха (Беха І., 2007), І. Карпенко (Карпенко І., 2004), Г. Шевченко (Формування духовної культури, 2006), В. Франкла (Франкл В., 1990), здійснювалося на підставі такої системоутворюючої ознаки, як свідомі потреби особистості, рівень існування цінностей, цілі діяльності, соціально-життєвий досвід людини.

Систематизація критеріїв класифікації загальнолюдських цінностей, їх соціально-культурологічна типологізація дозволяє у контексті нашого дослідження зрозуміти, пізнати феноменологію загальнолюдських цінностей як сутнісного прояву цілісного феномену культури, що забезпечує їх еволюцію, в основі якої реалізується гармонійне співіснування та сумісний розвиток людини і суспільства, людини і природи, людини і людини, соціальну профілактику конфлікту цінностей.

Такі вчені, як В. Бездухов (Бездухов В., 2008), Л. Сохань (Сохань Л., 2010), переконливо доводять, що одна з перших типологій цінностей була запропонована на початку ХХ століття вченим Т. Мюнстербергом. Вона включала наступну низку загальнолюдських цінностей: логічні, естетичні, етнічні, метафізичні цінності; життєві цінності буття; боже-ственні цінності (зовнішній світ, гармонія, мистецтво, розвиток, господарство, творчість); найближче оточення; історія, любов, поезія, прогрес, право відкриття внутрішнього світу, людство, розум, оцінювання, щастя, музика, саморозвиток, звичаї, спасіння, подія; культурні цінності взаємозв'язку (предмет пізнання), цінності краси (предмети захоплення), цінності створення (визнання), основні цінності (переконавання).

Загальнолюдські цінності як психолого-педагогічні характеристики особливості викликали увагу багатьох психологів, які намагалися їх класифікувати в аспекті культури людини та суспільства. Відображенням такої уваги є наукові роботи В. Франкла (Франкл В., 1990), який розробив три базові категорії цінностей: 1) цінності першої категорії (творчі, пізнавально-актуалізуючі); 2) цінності другої категорії (переживання, сприйняття світу свідомістю людини); 3) цінності третьої категорії (спілкування, міжособистісні відносини). Вчений в структурі викладеної типології міжособистісні відносини людини обґрунтовує як вищу цінність, що відображає характеристику особистості людини в аспектах її діяльності, поведінки, толерантності у ставленні до труднощів життя, страждання, а також те, як вона демонструє свою гідність. Викладена низка загальнолюдських цінностей, за переконанням В. Франкла (Франкл В., 1990), є об'єктивною мірою того, настільки особистість відбулася, як індивідуальність.

Особливої уваги у контексті нашого дослідження заслуговує аксіологічний підхід психолога Б. Ломова (Ломов Б., 1984) до вивчення та класифікації загальнолюдських цінностей як феномену культури людини і суспільства, суб'єктом якого вона

є в своїй соціальній практиці. Вчений переконливо довів, що до базових компонентів педагогічної аксіології потрібно віднести такі комплементарно-структуровані цінності людини, як: 1) соціально-життєві ціннісні орієнтації; 2) реальний моралізм прагнень людини у вихованні; 3) системи інформаційно-метричних процедур виміру й індивідуальної динаміки виховання загальнолюдських цінностей; 4) науково-психологічний інструментарій розкриття системи диспозицій, які реально регулюють інтерперсональні відносини людини; 5) комплекс соціально-культурологічних мотиваторів інтеріоризаційного формування особистості людини.

Наші філософські та культурологічні дослідження з вищезазначеної проблеми дозволили сформулювати узагальнення стосовно фундаментального значення для сучасної теорії і методики наукових ідей Л. Сохань (Сохань Л., 2010), які стосуються розвитку загальнолюдських цінностей, їх базово-конструктивного значення у вихованні особистості, її адаптації в різноманітній соціально-культурній системі.

В якості основного критерію класифікації та доцільності виховання загальнолюдських цінностей Л. Сохань (Сохань Л., 2010) правомірно використовує діяльнісно-соціальний показник практичної активності людини, який формує її індивідуалізовану модель поведінки. Типологія загальнолюдських цінностей, що сформульована Л. Сохань (Сохань Л., 2010) у філософському та соціально-культурологічному аспектах, має наступну структуру та ієрархію:

- Діонісійська ієрархія характеризується наступною комплементарною динамікою цінностей: споживання, комфорт, зручне життя (модель досягнення благ, зростання споживання, сенс життя – мати і споживати комфорт);
- Геркулесівська ієрархія цінностей полягає у прагненні влади, контролю над людьми, соціальними групами, постійному розширенні масштабів влади;
- Прометейська ієрархія цінностей охоплює наступні риси особистості: служіння людям, суспільству, країні; наявність стійких морально-етичних та патріотичних принципів; надання допомоги іншим; боротьба проти зла і несправедливості;
- Аполітична ієрархія цінностей передбачає домінування в людині творчості, пізнання, збереження та розвитку культури суспільства;
- Сократична ієрархія цінностей спонукає особистість до пізнання самого себе: духовно-ціннісної ідентифікації, самовдосконалення, творіння самого себе, соціально-ціннісної рефлексії, намагання сформулювати своє «Я» релевантно з проектом «ідеального Я».

Наукове значення вищезазначеної типології полягає в тому, що вона достовірно кваліфікує соціально-педагогічні детермінанти освіти та культури суспільства.

Викладена аргументація логічно вимагає викласти філософські погляди, наукові досягнення таких вчених в галузі аксіологічної парадигми національної освіти, як І. Бех (Бех І., 2007), Є. Хриков (Хриков Є., 2006), Г. Шевченко (Формування духовної культури, 2006), що аргументовано довели феномен соціально-культурологічної обумовленості генези загальнолюдських цінностей, на засадах яких і можливе формування гармонійної особистості нашого суспільства. Розглядаючи у філософському дискурсі аксіологічну парадигму освіти, соціального буття людини, ми це наукове поняття розуміємо, як вихідну концептуальну схему, соціально-ціннісну модель визначення соціальних, педагогічних, культурологічних проблем, продуктивних факторів їх ефективного вирішення в аспекті гармонійного виховання особистості, що відповідає вимогам ідеалу людини, суспільства, загальнолюдським цінностям, морально-етичним та духовним цінностям народу України.

Дефініція цього соціально-ціннісного поняття розглядається І. Бехом (Бех І., 2007) в аспекті його філософсько-культурологічних категорій як реалізація системи загальнолюдських цінностей людини, до яких він відносить формування особистості: наукових знань; досвіду пізнання; розуміння світу культури; колективної співпраці; морально-етичних якостей; влади над собою; системи здібностей та таланту; психосоматичного здоров'я; наполегливості та працездатності (Бех І., 2007, с. 252-262).

Особливу увагу вчений приділяє цінностям становлення професіонала у вищих навчальних закладах, до яких І. Бех (Бех І., 2007, с. 262-269) відносить: формування ціннісно-сміслової сфери фахівця; здатності вирішувати завдання; фахової мотивації; активності; акуратності; чутливості; здатності до співпраці та взаємодопомоги; схильності до свідомого ризику та творчості; бажання бути корисним людям; соціального служіння; ціннісного ставлення до професії та її результатів; здатності проектувати своє життя, освіту, соціально-ціннісне самовизначення та самореалізацію; стійкості до впливу стрес-факторів.

Реалізація сформованої системи цінностей у формуванні особистості, наголошує І. Бех (Бех І., 2007, с. 63), дозволить людині вести свій дискурс на основі певної культури, філософії, методології особистісно-соціального життя, життєвого досвіду. Викладена ціннісна аргументація, філософсько-педагогічна позиція І. Беха дозволили йому переконливо довести, що особистісно орієнтоване виховання є дієвим засобом формування такого типу особистості, якій притаманне почуття людської гідності, прагнення служити людям, миролюбство, підвищена чутливість до чужого горя, душевна щедрість, почуття вдячності, порядності, чесності, справедливості, потреба добротності. Виховання цих загальнолюдських цінностей, морально-духовних якостей, на нашу думку, є невід'ємною умовою під-

готовки молодого покоління до зміцнення Української державності (Бех І., 2007, с. 15).

Особливої уваги у контексті нашого дослідження заслуговує аксіологічний вимір процесів розвитку культури і освіти Б. Коротяєва (Коротяєв Б., 2013), який на основі теорії цінностей обґрунтував інноваційні тенденції реформування вищої школи, в основі якого іманентно позиціонуються такі загальнолюдські цінності, як здоровий спосіб життя, міцне психосоматичне, соціальне, духовне здоров'я, соціально-моральна поведінка, самостійність, креативність, колективний пошук, повага до результатів своєї професійно-трудової діяльності викладачів та студентів університету (Коротяєв Б., 2013). Практична реалізація означених напрямків в сучасній теорії і методиці виховання обумовить у галузі суспільної свідомості формування якісної соціально-філософської парадигми щодо усвідомлення пріоритетів загальнолюдських цінностей в сучасній духовній еволюції людини, суспільства та його культури (Коротяєв Б., 2013).

В аспекті філософсько-культурологічного співвідношення категорій «цінність», «загальнолюдські цінності» та феномену «культура особистості і суспільства» концептуального рівня набувають наукові ідеї, погляди та дослідницькі доробки, надбання відомого вченого-педагога Г. Шевченко, у контексті положень теорії цінностей якої обґрунтована концепція національного духовно-естетичного виховання людини (Формування духовної культури, 2006), в якій пріоритетного розвитку набувають такі загальнолюдські цінності, як: психосоматичне здоров'я; національна свідомість; інтелект, творчість, працьовитість; почуття патріотичності; краси, порядності; наявність морально-естетичних ідеалів; вмотивованість до опанування цінностями світової і національної культури (Формування духовної культури, 2006, с. 45). Вчена на засадах аксіологічної теорії аналізує тенденції, що склалися в духовному вихованні студентів вищих навчальних закладів України, і приходять до фундаментального висновку, що сучасні філософсько-культурологічні, соціальні, педагогічні дослідження закономірностей виховання загальнолюдських цінностей людини сприяють створенню «нової концепції і теорії духовного, естетичного, морально-етичного виховання учнівської молоді України» (Формування духовної культури, 2006, с. 183).

Отже, викладені моделі класифікації цінностей, встановлений каузальний тип їх взаємозв'язку, соціальна детермінація розвитку у формі потреб суспільства дозволяє нам дійти висновку, що феномен цінностей людського буття є важливою частиною цілісного прояву феномену культури, яка нами розглядається як комплекс матеріальних, виробничих, політичних, морально-етичних, правових, духовно-естетичних досягнень особистості (Бех І., 2007; Осіпцов А. В., 2014; Формування духовної культури, 2006), основа соціалізації лю-

дини, її психолого-педагогічного становлення та удосконалення (Хриков Є., 2006). Одним із важливих соціальних інститутів суспільства є вища школа, в умовах якої реалізуються сучасні прогресивні тенденції професійної освіти, соціально-життєвого самовизначення учнівської молоді.

У контексті обґрунтування феноменології загальнолюдських цінностей та їх іманентно-конструктогенного позиціонування в системі культури людини та суспільства вважаємо, що буде доцільним визначити єдність явища соціально-ціннісного, соціально-життєвого самовизначення учнівської молоді, до складу якої ми відносимо студентів університетів України, освітньо-виховна структура яких повинна забезпечити (на рівні цілей національної освіти) вищезазначене самовизначення на засадах сформованих загальнолюдських цінностей.

Встановлений взаємозв'язок феномену «цінність» з феноменом «культура» як базового та конструктогенного прояву її цілісності забезпечує нам гносеологічні можливості трактувати соціально-ціннісне та соціально-життєве самовизначення учнівської молоді як специфічну форму соціально-ціннісної суб'єкт-Д суб'єктної взаємодії, в якій особистість виступає реальним суб'єктом реалізації цінностей соціально-життєвого процесу, принципово свідомо включається в хід подій, опосередковуючи його творчим ціннісним ставленням до соціально-життєвої практики, і при цьому вона приймає на себе відповідальність за дисципліну,

дії, вчинки, майбутнє сім'ї, школи, вищого навчального закладу, економічної сфери, суспільства на рівні свідомої причетності до долі свого народу (імплицитна ціннісна риса особистості, що актуалізує її прагнення мати безпосереднє відношення до справ у колективі, суспільстві).

Висновки та перспективи подальших пошуків.

У викладеному контексті маємо підстави зазначити, що протягом усього періоду історико-філософського становлення аксіологічної теорії проблема цінності, загальнолюдських цінностей особистості розглядалася у принциповому взаємозв'язку з ситуативними проблемами буття людини, соціальними сферами її життєдіяльності (сімейна, навчально-виховна, професійно-трудова, суспільна, культурна тощо), матеріальною та духовною культурою.

Отримані результати дискурсу щодо феномену загальнолюдських цінностей особистості як важливого прояву цілісного феномену культури людини і суспільства актуалізують проблему теоретичного дослідження загальнолюдських цінностей як конструктивного фактору формування особистості майбутніх фахівців, що виховуються в умовах університетів України. З цією метою у наступних наших дослідженнях ми плануємо розглянути питання генези розвитку загальнолюдських цінностей особистості, теоретичні передумови їх психолого-педагогічного дослідження, визначення сутності, структури та змісту цього соціально-педагогічного явища.

Література

1. **Бездухов В. П.** Нравственно-ценностная сфера студента: диагностика и формирование : моногр. / В. П. Бездухов, Т. В. Жирнова. – Москва : Московский психолого-социальный институт, 2008. – 202 с.
2. **Бех І. Д.** Духовний розвиток особистості: поступ у незвідане / І. Д. Бех // Педагогіка і психологія. – 2007. – № 1. – С. 5–28.
3. **Карпенко І. П.** Трансформація загальнолюдських цінностей в інформаційному суспільстві : автореф. дис. ... канд. філос. наук: 09.00.03 «Соціальна філософія та філософія історії» / Карпенко Інна Павлівна ; КНУ ім. Тараса Шевченка. – Київ, 2004. – 17 с.
4. **Коротяев Б. И.** Взгляд в будущее высшего педагогического образования с позиций теории педагогической философии : монография / Б. И. Коротяев. – Луганск : ЛНУ им. Т. Шевченко, 2013. – 260 с.
5. **Ломов Б. Ф.** Методологические и теоретические проблемы психологии / Б. Ф. Ломов. – Москва : Наука, 1984. – 445 с.
6. **Маслоу А.** Самоактуализированные люди: исследование психического здоровья / А. Маслоу. – Санкт-Петербург : Евразия, 1999. – 320 с.
7. **Осіпцов А. В.** Виховання у студентів класичного університету загальнолюдських цінностей як соціально-педагогічна проблема / А. В. Осіпцов // Духовність особистості: методологія, теорія і практика : зб. наук. пр. / Східноукр. нац. ун-т ім. В. Даля. – Луганськ, 2014. – Вип. 2 (61). – С. 130–139.
8. **Попова Д. А.** Формування загальнолюдських цінностей у старшокласників засобами масової інформації в сучасних умовах : автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.07 «Теорія і методика виховання» / Попова Діана Анатоліївна ; Рівнен. економіко-гуманітарний ін-т. – Рівне, 2002. – 16 с.
9. **Сохань Л. В.** Искусство жизнетворчества Предназначение. Жизнетворчество. Судьба: Социологические очерки, социально-психологические эссе, интервью, глоссарий / Л. В. Сохань. – Киев : Издат. дом Дмитрия Бурого, 2010. – 576 с.
10. **Формування духовної культури** учнівської молоді засобами мистецтва : монографія / Г. П. Шевченко, О. С. Белих, Є. А. Зеленов та ін. – Луганськ : Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2006. – 256 с.
11. **Франкл В. Э.** Человек в поисках смысла : пер. с англ. / В. Э. Франкл. – Москва : Прогресс, 1990. – 368 с.
12. **Хриков Є. М.** Управління навчальним закладом : навч. посібник / Є. М. Хриков. – Київ : Знання, 2006. – 365 с.

References

1. **Bezdukhov, V. P., & Zhyrnova, T. V.** (2008). Moral and value sphere of the student: diagnosis and formation. Moskva: MPSI (in Russian).
2. **Bekh, I. D.** (2007). The spiritual development of the personality: the step to the unknown. Pedahohika i psykholohiia, 1, 5–28 (in Ukrainian).
3. **Karpenko, I. P.** (2004). Transformation of universal values in informational society. Extended abstract of candidate's thesis. Kyiv: KNU im. Tarasa Shevchenka (in Ukrainian).
4. **Korotiaev, B. Y.** (2013). The look to the future of higher pedagogical education from the standpoint of the theory of pedagogical philosophy. Luhansk : LNU im. T. Shevchenko (in Russian).
5. **Lomov, B. F.** (1984). Methodological and theoretical problems of psychology. Moskva: Nauka (in Russian).
6. **Maslou, A.** (1999). Self actualized people: a study of mental health. Sankt-Peterburgh: Evrazyja (in Russian).
7. **Osipsov, A. V.** (2014). Upbringing in students of classical universities of universal values as social and pedagogical problem. Spirituality of the personality: methodology, theory and practice (issue 2), (pp. 130–139). Luhansk: SNU im. V. Dalia (in Ukrainian).
8. **Popova, D. A.** (2002). Formation of human values in the high school by means of media in modern conditions. Extended abstract of candidate's thesis. Rivne: REHI (in Ukrainian).
9. **Sokhanj, L. V.** (2010). Life art. Purpose. The fate. Sociological essays, social and psychological essays, interviews, a glossary. Kyev : Yzdat. dom Dmytryja Buragho (in Russian).
10. **Shevchenko, H. P., Bielykh, O. S., Zelenov, Ye. A. at al.** (2006). Formation of spiritual culture of school youth through art. Luhansk: SNU im. V. Dalia (in Ukrainian).
11. **Frankl, V. E.** (1990). Man's search for sence. Moskva: Proghress (in Russian).
12. **Khrykov, Ye. M.** (2006). Management of educational establishment. Kyiv: Znannja (in Ukrainian).

Осищов А. В. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ И СОЦИАЛЬНЫЕ АСПЕКТЫ ФОРМИРОВАНИЯ ОБЩЕЧЕЛОВЕЧЕСКИХ ЦЕННОСТЕЙ СТУДЕНТОВ ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ

Приводится анализ позиций ученых о феномене «общечеловеческие ценности», их типологии и классификации. Акцентируется внимание на формировании общечеловеческих ценностей у студентов высших учебных заведений. Изложенная модель классификации ценностей, и ее взаимосвязь с социальными детерминантами развития в форме потребностей общества которая позволяет сделать вывод, что феномен ценностей человеческого бытия является важной частью целостного проявления феномена культуры, который рассматривается как комплекс материальных, производственных, политических, морально-этических, правовых, духовно-эстетических достижений личности.

Ключевые слова: гармоническое развитие; общечеловеческие ценности; психолого-педагогические факторы; самореализация; социализация; социальная ценность.

Osipsov A. PSYCHOLOGICAL, PEDAGOGICAL AND SOCIAL ASPECTS OF FORMATION OF UNIVERSAL VALUES OF STUDENTS IN HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS

The article gives an analysis of modern theoretical and methodological problems of education of human values of the individual in students; cultural determinants, patterns, psychological and pedagogical conditions of the process of upbringing of human values of the individual in student youth of Ukraine are studied and systematized. Justification of human values and their structural position in the system of human culture and society is provided. The phenomenon of social and valuable, social and vital self-determination of the students, to whom we refer the students of classical universities in Ukraine, educational structure of which has to provide (at the level of national education) self-determination mentioned above on the basis of established human values is determined. The obtained results of the discourse regarding the phenomenon of human values of the individual, as an important manifestation of a holistic phenomenon of human and society culture actualize the problem of theoretical study of human values, as a constructive factor in the formation of future specialists who are brought up in classical universities of Ukraine. The solution of this problem is not only in the systematical study of scientific researches, but also in their practical implementation in the educational process of educational establishments.

Keywords: human values; harmonious development; psychological and pedagogical factors; social values; socialization; self-realization.

Рецензенти

Роганова М. В. – д. пед. н., проф.,
Мойсеенко Р. М. – к. пед. н., доц.

Стаття надійшла до редакції 06.03.2015
Прийнято до друку 26.03.2015